

usage of various lexical, grammatical, semantic and syntactic means for creating a pragmatic effect have been identified.

Key words: scientific communication, edition notice abstract, communicative and pragmatic aspects, evaluative information.

УДК 811.161.2'373.232(477.82)

Лариса Лісова

ПРИЗВИЩА З ПОСЕСИВНИМИ ФОРМАНТАМИ В АНТРОПОНІМІКОНІ ПІВДНЯ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті проаналізовано прізвища з посесивними формантами в сучасному антропоніміконі півдня Волинської області. Поява значної кількості іменувань на *-ов, -ев, -ин* зумовлена успадкуванням антропонімічних традицій, сформованих на Волині у XVIII ст., активними міграційними процесами в XX ст. Охарактеризовано продуктивність суфіксів у творенні прізвищ, встановлено семантику їхніх основ.

Ключові слова: прізвище, посесивний суфікс, ім'я, антропонім, апелятив.

Постановка наукової проблеми та її значення. Прізвища морфологічного способу творення первісно називали особу за іменем батька чи матері, рідше – діда чи баби, і в такий спосіб ідентифікували денотат у суспільстві. Натомість прізвища, утворені лексико-семантичним способом, функціонували в ролі додаткових особових імен або прізвицьк. Формальний показник розрізнення прізвищ морфологічного способу творення – це специфічні суфікси [див.: 9, с. 71; 16, с. 286]. Серед цих прізвищ традиційно розрізняють: 1) прізвища з патронімічними формантами (*-енк-о, -ич, -ович (-евич)*); 2) прізвища з посесивними формантами (*-ов, -ев (-ев), -ів, -ин (-ін)*); 3) прізвища з поліфункціональними формантами (*-ук (-'ук, -чук), -ак (-як), -ик, -к-о, -ець, -ськ-ий*) (Г. Є. Бучко, Л. О. Кравченко, П. П. Чучка) [3; 9; 16].

До актуальних ономастичних досліджень належить вивчення специфічних особливостей антропонімікону певних регіонів, які виявляються передусім у кількісному та якісному співвідношенні прізвищ із різними формантами.

Об'єкт дослідження – сучасні прізвища Володимир-Волинського, Горохівського, Іваничівського, Локачинського, Луцького районів Волинської області. **Мета** роботи – проаналізувати словотворчі

особливості прізвищ із посесивними формантами *-ов*, *-ев* (*-єв*), *-ів*, *-ин* (*-ін*), *-ишин* в антропоніміконі півдня Волинської області.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Формант *-ов* існував задовго до появи прізвищ, слугуючи засобом вираження присвійності, і в цій функції увійшов до найменувань по батькові, а згодом до складу прізвищ [10, с. 184]. Утворення з формантом *-ов*, *-ев* у функції прізвищевих назв відомі з найдавніших часів, зокрема вони зафіксовані в українській актовій мові XIV – XV ст. [4, с. 23]. На думку М. Л. Худаша, такі іменування були вживані для ідентифікації нижчих та середніх верств українського населення [15, с. 112].

Існує думка, що патроніми на *-ов*, *-ев*, *-ів*, *-ин* у складі дволексемної антропонімної формули мають різну кількість фіксацій у пам'ятках різних часових зрізів і територій. Надзвичайно низька їх питома вага в грамотах XIV–XV ст. У XVI–XVIII ст. фіксацій значно більше, особливо на теренах центральної та західної частини України [11, с. 183].

За свідченням І. Митнік, у давній антропонімії Волині форманти *-ов*, *-ев* та *-ин*, *-ін* протягом XVI – XVIII ст. були менш активні у творенні власних особових назв серед представників шляхти (2, 6 %; 0, 4 %; 1, 2 % відповідно до кожного століття). Продуктивність цих суфіксів у назвах міщан і селян зросла від 3, 4 % у номінаціях міщан і 0, 7 % у селян XVI ст. до 4, 1 % і 8, 2 % відповідно в XVII ст. і сягнула показників 14, 8 % та 11, 3 % у XVIII ст., що становить третю позицію серед усіх типів іменувань після утворень із формантом *-ук* та характеристичних назв, співвідносних з апелятивами [18, с. 294–302]. Антропонімний матеріал із Волині XVI – XVIII ст. підтверджує думку І. Д. Фаріон про те, що «процес субстантивзації утворень із *-ов*, *-ев*, *-ів* тривав і наприкінці XVIII та на початку XIX ст.» [14, с. 46], як і наведено вище думку М. Л. Худаша про продуктивність цього типу іменувань у нижчих та середніх верств населення [15, с. 112].

У сучасній антропонімії півдня Волинської області зафіксовано 3366 прізвищ із формантом *-ов* (12, 4 5%) та 1120 прізвищ із фонетичним варіантом цього суфікса *-ев* (4, 1 4%). Значну продуктивність цих суфіксів у творенні прізвищ зумовлено кількома причинами. Насамперед, велику кількість іменувань цього типу можна вважати наслідком давніх процесів у антропонімії регіону, оскільки вже у XVIII ст. формант *-ов* відзначався високою продуктивністю.

На одну із причин збільшення продуктивності цих іменувань – зросійщення багатьох прізвищ на *-ів* – вказував Ю. К. Редько: «метрики виписували російською мовою й особові документи видавали, не звертаючи уваги на особливості української мови < ... >. У зв'язку з цим усі українські прізвища із суфіксом *-ов* без уваги на те, як вимовляли їх носії, одержали єдину офіційну форму, зливаючись із типовими для російської мови прізвищами на *-ов*, *-ев*» [13, с. 92]. Припускаємо, що наведений факт міг бути чинником зростання активності форманта *-ов*, але не відіграв у цьому процесі вирішальну роль. Фіксацію прізвищ із посесивним суфіксом *-ов*, *-ев* не можна однозначно пояснювати наслідком русифікації, адже це досить давній тип прізвищ в українців і росіян [6, с. 208].

Про ще одну причину появи прізвищ на *-ов*, *-ев* говорить П. П. Чучка: з появою юридично унормованої можливості змінити прізвище траплялися випадки зміни «поганого» прізвища на інше, обране носієм, яке часто було «російським», із формантом *-ов*, *-ев* [16, с. 346]. У 30-х роках ХХ ст. житель с. Пірванче Горохівського району Матвій Йолоп змінив своє прізвище на більш милозвучне *Ілов*, мешканець с. Антонівка Горохівського району Кіндрат Нетреба в роки Першої світової війни, перебуваючи на військовій службі в Росії, змінив прізвище на *Дундуков* (прізвище родича-односельця).

На збільшення сучасних прізвищ із формантом *-ов*, *-ев* (*-ев*) вплинули міграційні процеси протягом останніх десятиліть, переселення на Волинь з інших регіонів України та сусідніх держав.

Серед прізвищ із формантом *-ов* домінують відапелятивні утворення (2311 прізвищ), похідні від назв: 1) особливостей зовнішності людини (217): *Білобородов*, *Брюханов*, *Вернидубов*, *Малишков*, *Носов*, *Усиков*; 2) професій (194): *Гончаров*, *Колісников*, *Костоламов*, *Плужников*, *Решетняков*, *Скринніков*, *Тютюнников*; 3) тварин (156): *Гусаков*, *Сорокопудов*, *Щупаков*; 4) особливостей поведінки (142): *Балагуров*, *Брехов*, *Верескунов*, *Моргунов*; 5) предметів побуту (114): *Долотов*, *Лушников*, *Мотовилов*, *Ожередов*; 6) рослин (92): *Бураков*, *Гарбузов*, *Дурманов*, *Редьков*, *Тютюнов*; 7) внутрішніх особливостей людини (77): *Самодуров*, *Скородумов*; 8) страв (63): *Вареников*, *Кисляков*, *Кулішов*; 9) осіб за родинними стосунками (54): *Братанов*, *Копилов*; 10) фізичних вад (53): *Горбаньов*, *Кривогузов*, *Сухоруков*; 11) національностей (44): *Белорусов*, *Ляхов*, *Москальов*.

890 прізвищ утворено від календарних імен різної структури: повних імен: *Агафонов, Андронов, Галактіонов, Дорофійов, Митрофанов, Трифонов, Хрисантов*; суфіксальних варіантів повних імен: *Васильков, Климанов, Олександриков, Степанчиков*; усічених варіантів імен: *Васьов, Дімов, Кратов*; усічено-суфіксальних варіантів імен: *Андрюшков, Антошков, Грицьков, Дем'янков, Іваськов, Лавриков, Пантюхов*. 165 прізвищ утворено від дохристиянських імен: *Безсонов, Білоторов, Борисков, Насонов, Семеряков*.

114 прізвищ відображають у своїй основі випадки своєрідної повторної патронімізації: додавання до особового імені спочатку форманта *-енко* або *-ук* (суфікс *-ук* міг утворювати не лише патроніми, а й варіанти імен) із подальшим виникненням особової назви від утвореного антропоніма за допомогою форманта *-ов*. Серед цих прізвищ переважають антропоніми моделі *-енк-ов* (102): *Власенков, Вікторенков, Макаренков, Михальченков, Сазоненков, Ходченков*. Менш продуктивна модель *-ук-ов* (12 прізвищ), яка засвідчує західноукраїнську особливість активного творення антропонімів за допомогою форманта *-ук*. До цієї групи належать прізвища *Марчуков, Ромасюков, Савлуков, Стасюков, Фомуков, Харюков, Христюков*.

Аналізовані прізвища відображають процес становлення антропонімної системи, пошук способів передання родового іменування з покоління в покоління шляхом додавання до прізвищевої назви батька ще одного патронімного форманта. На думку Ю. О. Карпенка, успадковані чи взяті від родичів додаткові найменування завжди зазнавали формальної трансформації. Антропонімну формулу на *-енк-ов* могли використовувати для називання зятя за успадкованим іменуванням тестя, для сина це був один із способів передання додаткового наймення в третє покоління [8, с. 192–194].

Продуктивність суфікса *-ев* дещо нижча, він став засобом творення 1120 прізвищ (4, 14%), серед яких переважають відапелятивні антропоніми (698), мотивовані назвами: 1) особливостей зовнішності (70): *Губарев, Кучеряєв*; 2) особливостей поведінки (51): *Гуляєв, Недбаєв, Помагаєв, Послухаєв*; 3) тварин (38): *Бугаєв, Соболев*; 4) професій (32): *Кухарев, Сторожєв*; 5) предметів побуту (27): *Гребнев, Кужелев*; 6) внутрішніх особливостей людини (24): *Дурнев, Тепнев*; 7) рослин (20): *Щавелев*.

Від календарних імен різної структури виникло 370 прізвищ: 1) від повних імен: *Авдасєв, Леонтієв, Силантієв*; 2) від суфіксальних

імен: *Андрейцев, Захаряцев, Макаричев*; 3) від усічених варіантів імен: *Гринеv, Сачев*; 4) від усічено-суфіксальних варіантів імен: *Костусев, Міхийчев*. Від дохристиянських імен із цим формантом утворено 52 прізвища: *Нечаєv, Рогалєv, Стойчев, Чуєv*.

Прізвища на *-ів* особливо поширені в західних областях України: Івано-Франківській (5, 1 %), Тернопільській (4 %), Львівській (2, 6 %) [13]. Специфіку локалізації антропонімів цієї моделі І. Д. Фаріон пояснює як діалектну рису, яка віддзеркалює суспільно-родинний устрій батьківсько-синівських взаємин, заснованих не стільки на ознаці демінутивності, як на реляційній ознаці [14, с. 47]. Кількість волинських прізвищ на *-ів* порівняно з іншими західними областями менша – лише 0, 47 % зафіксованих антропонімів (128 прізвищ). Серед них домінують прізвища, похідні від календарних імен (102). Ці прізвища постали на базі повних імен: *Гнатів, Григоріїv, Іванів, Константинів, Павлів, Прокопів, Федорів*; суфіксальних варіантів повних імен: *Андрейків, Андрусів, Андрушків, Гаврилків, Іванків, Івашків, Максимків, Матвійків, Павелків, Петрунів*; усічених імен: *Даців, Кузів, Лесів, Сенів, Федів*; усічено-суфіксальних варіантів імен: *Вальків, Васьків, Мацьків, Паньків, Юрків*. Від некалендарних імен виникли прізвища *Милів, Собків, Стасів*. Досить низька активність цього форманта й у творенні прізвищ від апелятивних основ (22), формант *-ів* приєднувався до лексем-назв: 1) рослин (4): *Горохів*; 2) тварин (4): *Голубів*; 3) професій, заняття особи (3): *Атаманів, Кравців*.

Припускаємо, що незначна кількість прізвищ із цим формантом зумовлена впливом діловодства в Російській імперії, що полягав в уніфікації прізвищ на *-ів* із прізвищами на *-ов, -ев*, хоча можливий і спад активності цього форманта, пов'язаний із його локалізацією, адже найбільша його активність зосереджена на Івано-Франківщині й Тернопільщині, тобто в південно-західній частині України, на Львівщині продуктивність цього форманта менша.

Модель із суфіксом *-ин* (489), *-ін* (1269). Суфікс *-ин* у прізвищах первісно вказував на належність однієї особи іншій, таку патронімну форму переважно додавали до особового імені [див. 7, с. 59]. У пам'ятках XIV–XV ст. синтетичні патроніми із суфіксом *-ин* не належали до найпродуктивніших, у XVI–XVIII ст. вони становили 35, 8 % антропонімів прикметникового типу [17, с. 611]. За допомогою суфікса *-ин* (*-ін*) процесу ад'ективації зазнали назви чоловічого та жіночого роду І-ої відміни на зразок *Миколин, Лучин*, які, перейшовши у розряд прізвищ, втратили сему належності [14, с. 55].

У давній антропонімії Волині цей формант засвідчено лише у двох прізвищевих назвах привілейованих верств суспільства, у найменуваннях міщан та селян найактивніше представлено у XVIII ст. (разом із суфіксом *-ов* (*-ев*) охоплює 14, 8 % прізвищевих назв міщан та 11, 3 % селян) [18, с. 235]. Як зазначає І. Митнік, в основах прізвищ на *-ин* переважають лексеми з кінцевим *-а*, хоча трапляються й основи на приголосний [18, с. 235]. У володимирських актових книгах XVI ст. форм на *-ов*, *-ев*, *-ин* взагалі не засвідчено, «крім кількох сумнівного походження» [2, с. 40]. У сучасній антропонімії Волині виявлено 489 прізвищ із формантом *-ин* (1, 8 %) та 1269 прізвищ із фонетичним варіантом цього суфікса *-ін* (4, 69 %). Переважають відапелятивні антропоніми (1047 прізвищ), більшість із них мотивовані назвами: 1) особливостей зовнішності (80): *Головашин*, *Кудрин*; 2) особливостей поведінки (71): *Звягин* < *Звяга* < *звяга* ‘задирака’ [5 II, с. 252], *Копшин* < *Копша* < *копша* ‘недбайлива жінка’ [1 I, с. 242]; 3) предметів побуту (62): *Букишин* < *Букша* < *букша* ‘обідок’ [5 I, с. 288], *Куцюбин*; 4) тварин (57): *Іволгін*, *Курчаткін*; 5) рослин (56): *Волошкін*, *Гречушкін*; 6) страв (34): *Галушкін*, *Шкваркін*; 7) осіб за родинними стосунками (33): *Жінчин*, *Сватухін*; 8) національностей (26): *Полякін*, *Чемерисин*.

Календарними іменами мотивовано 607 прізвищ. Переважають утворення від суфіксальних варіантів усічених імен: *Андруневчин*, *Гришкин*, *Карпухін*, *Кондрашин*, *Кузютин*, *Павлюшин*; усічених варіантів імен: *Базин*, *Герасин*, *Івин*, *Федин*; повних імен: *Григорин*, *Іванин*, *Микитин*. 47 прізвищ мотивовані жіночими іменами: *Варочкін*, *Галочкін*, *Гандзьошин*, *Ганнулін*, *Ганочкін*, *Маринін*, *Настін*, *Наталін*, *Паранькін*, *Федорин*. Від некалендарних імен із формантом *-ин* виникло 104 прізвища: *Добринін*, *Первушин*, *Ревакін*, *Ярушкін*.

Незначною кількістю антропонімів представлена група прізвищ із формантом *-ин*, який приєднувався до основ-андронімів – іменувань жінки за іменем чоловіка. На думку С. М. Пахомової, поява андронімів могла бути зумовлена не лише першорядністю в сім’ї чоловіка, а й існуванням у первісному суспільстві табу на ім’я жінки [12, с. 205]. Для словотвірного типу на *-ишин* характерна низька продуктивність (0, 38 %; 102 прізвища), прізвища походять від андронімів на *-иха* і містять у складі своїх основ чоловічі календарні імена (87): *Андрущишин*, *Вавришин*, *Василишин*, *Гнатишин*, *Дмитришин*, *Іванчишин*, *Лавришин*, *Микитишин*, *Михайлишин*, *Михальчишин*, *Пронишин*,

Яковичин. З дохристиянськими іменами в основах прізвищ функціонує лише 3 антропоніми на *-шин*: *Світличин*, *Стасичин*, *Ярчичин*. Незначна кількість відапелятивних прізвищ на *-шин* (12): *Войтишин* < *Войтиха* < *Війт* < *війт*, *Волощичин*, *Голодишин*, *Дячичин*, *Ковалишин*, *Шевчичин*.

Висновки. Отже, прізвища з посесивними формантами посідають значне місце в антропоніміконі півдня Волинської області, охоплюючи 23, 93 % прізвищового матеріалу. Поява значної кількості іменувань на *-ов*, *-ев*, *-ин* зумовлена успадкуванням антропонімічних традицій, сформованих на Волині у XVIII ст., активними міграційними процесами у XX ст. На збільшення активності форманта *-ов*, *-ев* могли вплинути особливості діловодства у Російській імперії, що полягали в уніфікації прізвищ на *-ів* із прізвищами на *-ов*. Прізвища з формантами *-ів*, *-ишин* представлені незначною кількістю утворень.

Словотвірна структура сучасних прізвищ півдня Волинської області відображає загальноукраїнські тенденції антропонімічної системи, а також регіональні особливості антропонімії, зумовлені живомовним середовищем, специфікою розвитку говірок, які збережені у власних спадкових назвах.

Джерела та література

1. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок / Г. Л. Аркушин. – Луцьк : Вежа, 2000. – Т. 1–2.
2. Білорус А. Про особові назви Західної Волині XVI ст. / А. Білорус // Архіви України. – 1970. – № 3. – С. 36–42.
3. Бучко Г. Е. К вопросу о классификации современных восточнославянских и польских фамилий / Г. Е. Бучко // Беларуско-руско-польская супастаўляльнае мовазнаўства. Матэрыялы Першай усесаюзнай навуковай конференцыі / пад ред. Г. М. Мезенкі. – Віцебск : [б. в.], 1990. – С. 90–95.
4. Гумецька Л. Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст. / Л. Л. Гумецька. – К. : Вид-во АН УРСР, 1958. – 298 с.
5. Етимологічний словник української мови / [уклад. : Р. В. Болдирев та ін.]. – К. : Наук. думка, 1982–2012. – Т. 1–6.
6. Єфименко І. В. [Рец. на]: Кравченко Л. О. Прізвища Лубенщини / Л. О. Кравченко. – К. : Факт, 2004. – 197 с. / І. В. Єфименко // Студії з ономастики та етимології. 2006 / відп. ред. О. П. Карпенко. – К. [Б. в.], 2006. – С. 202–209.
7. Железняк І. М. К истории сербохорватских патронимических форм XII–XV вв. / І. М. Железняк // Железняк І. М. Слов'янська антропоніміка (вибрані статті) / І. М. Железняк. – К. : Кий, 2011. – С. 48–72.

8. Карпенко Ю. О. Реєстри Війська Запорізького і проблема постання українських прізвищ / Ю. О. Карпенко // Питання історичної ономастики України. – К. : Наук. думка, 1994. – С. 182-201.
9. Кравченко Л. О. Прізвища Лубенщини : монографія / Л. О. Кравченко. – К. : Факт, 2004. – 197 с.
10. Никонов В. А. География фамилий / В. А. Никонов. – М. : Наука, 1988. – 192 с.
11. Пахомова С. М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах [Текст] : монографія / С. М. Пахомова. – Вид. 2-ге, доповн. і переробл. – Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2012. – 344 с.
12. Пахомова С. М. Реконструкція світогляду язичників за даними слов'янської антропонімії / С. М. Пахомова // Вісник Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника. Філологія. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту, 2011. – Вип. XXIX–XXXI. – С. 204–207.
13. Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища / Ю. К. Редько. – К. : Наук. думка, 1966. – 216 с.
14. Фаріон І. Д. Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці XVIII – початок XIX століття (з етимологічним словником) / І. Д. Фаріон. – Львів : Літопис, 2001. – 372 с.
15. Худаш М. Л. З історії української антропонімії / М. Л. Худаш; Д. Г. Гринчишин (відп. ред.). – К. : Наук. думка, 1977. – 236 с.
16. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття : монографія / П. П. Чучка. – Ужгород : [б. в.], 2008. – 672 с.
17. Чучка П. П. Розвиток імен і прізвищ / П. П. Чучка // Історія української мови. Лексика і фразеологія / відп. ред. В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1983. – С. 592–620.
18. Mytnik I. Antroponimia Wołynia w XVI–XVIII wieku / I. Mytnik. – Warszawa : Uniwersytet Warszawski, 2010. – 412 s.

Лисова Лариса. Фамилії с притяжательными формантами в антропонимиконе южной части Волынской области. В статтє проанализированы фамилії с притяжательными формантами в современном антропонимиконе южной части Волынской области. Специфика антропонимии каждого региона заключается в количественном и качественном соотношении фамилій с определенными суффиксами, предопределенном языковыми, в частности диалектными причинами, особенностями формирования языка в диахронии, а также экстралингвальными факторами. Еще во время становления фамилій притяжательные и патронимные суффиксы стали выполнять основную фамиліную функцию – указывать, что денотат – потомок лица, упомянутого в образующей основе.

Фамилії с притяжательными формантами занимают значительное место в антропонимиконе южной части Волынской области. Причины появления многочисленных именованій на *-ов*, *-ев*, *-ин* обусловлены унаследованием

антропонимных традиций, сформированных на Волыни в XVIII веке, активными миграционными процессами в XX веке. Охарактеризована производительность суффиксов в образовании фамилий, установлена семантика их основ.

Ключевые слова: фамилия, притяжательный суффикс, имя, антропоним, аппелятив.

Lisova Larysa. Surname with Possessive Formants in Anthroponomastics of South Part of the Volyn Area. In the article the last names are analysed with possessive formants in modern anthroponomastics south the Volyn area. The specific of anthroponomastics of every region consists in quantitative and high-quality correlation of the last names with certain suffixes, predefined linguistic, in particular dialectal reasons, by the features of forming of language. As early as times of creation of the names of possessive suffixes began to execute a basic function – to specify that is mentioned is a descendant of person, mentioned in formative basis. The last names with possessive formants occupy a considerable place in south the Volyn area. Reasons of appearance of the numerous naming are on -ов, -ев, -ин inheriting of anthroponomastics traditions, formed on Volyn in XVIII age became, growth of amount of the last names with these formants as a result of active migratory processes in XX age. The productivity of suffixes is described in creation of the last names, semantics of their bases is set.

Key words: surname, possessive suffix, name, anthroponym, apprelative.

УДК 811.161.2'373:821.161.2-1.09

Ольга Маленицька

МОВНЕ БАЧЕННЯ ВСЕВИШНЬОГО В ПОЕЗІЇ БОГДАНА ІГОРЯ АНТОНИЧА

У статті проаналізовано мовні засоби творення образу Бога в поетичній спадщині Богдана Ігоря Антонича. Досліджено лексику найменувань, синонімічні ряди й перифрази, художні означення, синтаксичні особливості порівнянь, специфіку метафоричності й численні стилістичні фігури, посередництвом яких поет оригінально змальовує осіб Святої Трійці, не порушуючи при цьому канонів християнства.

Ключові слова: індивідуальна мовна картина світу, мовні засоби, лексика, синоніміка, тропи, метафоризація, синтаксична конструкція, стилістичні фігури.

Постановка наукової проблеми та її значення. Зберегти національну своєрідність у час шаленої техно-електронної інтеграції вдається лише народові, що свідомий власної неповторності. Шляхом до такого самоусвідомлення є пізнання ментальності народу, яку